

DCAF POLICE
PROGRAMMES
Барномаҳои
НДҚМ барои
пулис

Меъёрҳои байналхалқии пулис
10 меъёри ҳуқуқи бунёдии
инсон барои хизматчиёни
мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ

The Geneva Centre for
the Democratic Control
of Armed Forces

Авфи Байнналмиллал
Маркази Женевагии нозироти
демократӣ дар қувваҳои мусаллаҳ
(НДҚМ) (DCAF)

Меъёрҳои байналхалқии пулис
10 меъёри ҳуқуқи бунёдии инсон
барои хизматчиёни мақомотҳои
ҳифзи ҳуқуқ

Хучанд - 2013

Маълумот дар бораи ташкилоти Авфи Байналмиллал

Ташкилоти Авфи Байналмиллал (АБ) – чунбиши умумичаҳониест, ки ҳадафи он таъмини эҳтиром ва ҳимояи ҳуқуқҳои, дар сатҳи байналхалқӣ эътирофшудаи инсон барои ҳар як фард мебошад.

АБ бар он ақидааст, ки нақзи ҳуқуқи инсон дар кучое, ки рӯй надиҳад, он боиси ташвиш ва нигаронии одамон дар ҳама ҷо мебошад.

Аз ин рӯ, ташкилоти АБ бо ҳодисаҳои нақзи ҳуқуқи инсон ба шӯр меояду аммо бо умеди фардои хубтари башарият рӯҳбаланд гашта, кӯшиш ба харҷ медиҳад, ки тавассути муттафиқӣ ва ҳамраӣ ва дар сатҳи байналмиллалӣ ҳаёти одамонро хубтар гардонад.

Ҳадафи ташкилот ин таҳқиқ ва таҳияи чораҳо барои пешгирӣ ва хотима додан ба нақзи дағалонаи ҳуқуқи инсон ва даъвои адолат баҳре ашхосе, ки ҳуқуқҳои онҳо вайрон карда шудааст.

Аъзоён ва ҳомиёни АБ меқӯшанд, то ба ҳукуматҳо, мақомоти сиёсӣ шикатҳо ва гурӯҳҳои байналмиллалӣ таъсири худро расонанд.

Фаъолони ташкилот маосили марбут ба ҳуқуқи инсонро тариқи мутамарказ намудани фишори ҷамъиятӣ, ки онро ба воситаи тазоҳуроти оммавӣ, эътироз, фишороварии бевосита ва муттафиқии бархат ва қайрибархат ба роҳ мемонанд.

Маркази Женевагии нозироти демократӣ дар қувваҳои мусаллаҳ (DCAF)

Маълумот дар бораи НДҚМ

Маркази Женевагии нозироти демократӣ дар қувваҳои мусаллаҳ (НДҚМ) роҳҳои идоракунии оқилона ва ислохотро дар сохторҳои амниятӣ пешбарӣ менамояд. Маркази мазкур таҳқиқот оид ба таҷрибаи пешқадам бурда, ба таҳияи меъёрҳои мувофиқ ҷӣ дар сатҳи миллӣ ва ҷӣ дар сатҳи байналхалқӣ мусоидат менамояд. Он инчунин тавсияҳои худро оид ба сиёсат фароҳам оварда, барномаҳои машваративу ёрирасони дохилидавлатӣ пешкаш менамояд. Ҳукуматҳо, парлумонҳо, ҷомеаи шаҳрвандӣ, ташкилотҳои байналхалқӣ, сохторҳои қудратӣ аз қабилӣ пулис, мақомоти судӣ, амниятӣ, хадамоти марзбонӣ ва қувваҳои мусаллаҳ аз зумраи шарикони НДҚМ мебошанд. Маълумоти муфассал дар бораи НДҚМ дар сомонӣ www.dcag.ch фароҳам оварда шудааст.

Арзи сипос

НДҚМ арзи сипоси худро ба ташкилоти Авфи Байналмиллал барои додани ҳуқуқи интишори нашрияи мазкур баён менамояд.

НДҚМ инчунин ба ҳайати таҳририя барои суботкорӣ ва матонат дар баррасии нашрияти мазкур миннатдорӣ худро изҳор менамояд.

Ҳайати таҳририя

Ҳайати таҳририя аз коршиносони байналхалқӣ ва минтақавӣ, ки ҷомеаи шаҳрвандӣ, мақомоти қонунгузор, мақомоти иҷроия ва мақомоти қудратиро намояндагӣ мекунанд, иборат мебошад. Ҳайати таҳририя аз ашхоси зерин иборат аст:

- Пйер Аепли, Лозанна
- Мамдуҳ Ал-Акр, Рамалла
- Маҳмуд Асфур, Ғоза
- Ҳабиб Эл Белкуч, Работ
- Ҳанс Борн, Ҷенева
- Гатгас Чуэйри, Бейрут
- Роланд Фредрих, Рамалла
- Паскал Ҷемперли, Ҷенева
- Ғазӣ Ҳамад, Ғоза
- Аҳмад Исо, Рамалла
- Холида Ҷаррор, Рамалла
- Атталла Куттаб, Уммон
- Антуан Лам, Ҷенева
- Ҷонас Лоетшер, Ҷенева
- Арнолд Лутҳолд, Ҷенева
- Фирас Милҳем, Рамалла
- Алберт ван Нуенен Кариоен, Апелдоорн
- Барномаи ислоҳоти пулиси НДҚМ

Ороиши техникаӣ

- Ваэл Двайк, Рамалла
- Александер Шварйер, Ҷенева

Ношир

Маркази Ҷеневагии нозироти демократӣ дар қувваҳои мусаллаҳ

Расм дар муқова © Надим Абу-Шейха, 2008

ISBN: 978-92-9222-086-0

Нусхаи асл: © Amnesty International Publications, 1 Eastern Street, London WC1X0DW, United Kingdom

© DCAF 2009, ҳамаи ҳуқуқҳо ҳимоя шудаанд

Мундариҷа

Шиносой бо абзор	6
10 меъёри ҳуқуқи бунёдии инсон барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ.....	11
Муқаддима	11
Меъёри бунёдии 1. Ҳимояи баробар	15
Меъёри бунёдии 2. Муносибати эҳтиромона.....	16
Меъёри бунёдии 3. Ба кор бурдани қувва (зӯроварӣ)	17
Меъёри бунёдии 4. Муносибати пулис ба гирдиҳамоиҳои осоишта	17
Меъёри бунёдии 5. Ба кор бурдани қувваи марговар.....	19
Меъёри бунёдии 6. Ба ҳабсагирии осоишта.	20
Меъёри бунёдии 7. Ҳуқуқи маҳбусон.....	22
Меъёри бунёдии 8. Муносибати инсонона бо маҳбусон.....	23
Меъёри бунёдии 9. Радди итоат ба иҷрои фармонҳои беадолатона	26
Меъёри бунёдии 10. Хабардор кардан аз зӯроварӣ	28

Шиносой бо абзор

Иҷрои ҳокимияти қонунгузорӣ дар баҳши амният як вазифаи мураккаб ва мушкил мебошад. Аз ин рӯ бисёр қонунгузорҳо майлу рағбат ба рӯйбардор кардани ин зумра қонунҳоро аз давлатҳои дигар доранд. Ин кор ба таҳия намудани лоиҳаи қонунгузорӣ мусоидат менамояд, алалхусус агар матни қонун дар забони ашхоси қонунсоз дастрас бошад, аммо аксари вақт дар натиҷа қонунҳои заиф омода мешаванд.

Ҳатто пас аз вориди тағйиру иловаҳо, қонунҳои рӯйбардор шуда, ҳоло қувваи қонунӣ пайдо накарда пеш аллақай кӯҳна мешаванд. Чунин мешавад, ки онҳо ба меъёрҳои байналхалқӣ мувофиқат намеkunанд ё худ ба талаботи дохилии сиёсату иҷтимоии ҷомеа пурра ҷавобгӯ намешаванд. Баъзан қонунҳои рӯйбардоршуда бо бархе аз муқаррароти қонунгузориҳои ҷорӣ милли мухалифат меkunанд.

Баъзан чунин мешавад, ки дар минтақа барои ин ё он намуди қонунгузориҳои лозима дар минтақа ягон намунае мавҷуд нест. Чунин қазия дар минтақаи кишварҳои араб ба миён омада буд, зеро он ҷо баҳши амният ва мақомоти қудратӣ нав ба таври оммавӣ мавриди баррасӣ ва баҳс қарор гирифта истода буд. Бинобар ин пайдо намудани намунаи хуби қонунгузорӣ барои қонунсозии демократӣ ё назорати парламонӣ баҳши амният ва мақомоти қудратӣ мушкил мебошад.

Маҳз барои ҳамин, ҷои тааҷуб нест, ки бисёре аз қонунгузориҳои араб дар таҳияи лоиҳаи қонунгузорӣ марбут ба баҳши амният ва мақомоти қудратӣ худро ошuftаву парешон ва ҳайратзада ҳис меkunанд. Онҳо дар дастрасӣ ба меъёрҳоро муқаррароти байналхалқӣ мушкилӣ мекашиданд, зеро сарчашмаҳои маводи лозима бо забони арабӣ мавҷуд набуд ва ё хеле кам дастрас буд. Аксари онҳо наредонистанд, ки аз куҷо намунаи қонуни дилхоҳро пайдо кунанд ва ҳатто бархе аз онҳо қариб буд, ки аз ин кор даст кашанд. Бархе аз онҳо бошанд, тадриҷан ба НДҚМ барои кӯмак рӯй оварданд.

Вақте ки қонунгузoron ба пайдо намудани маҷмӯи меъёрҳо ва намунаи қонунҳо бо забони арабӣ, ки дар кори рӯзмарраи онҳо дар таҳияи лоиҳаи қонунгузорӣ кӯмак намояд талош намуданд, тасмим гирифта шуд, ки як абзори амалӣ барои қонунбаророни кишварҳои минтақаи араб омода карда шавад. Аз ин рӯ коршиносон аз митақаи кишварҳои араб ва ташкилоти НДҚМ тасмим гирифтанд, ки дар ин самт якҷоя кор карда, як абзори амалӣ таҳия намојанд.

Абзор барои кӣ пешбинӣ шудааст?

Абзори мазкур пеш аз ҳама барои онҳое, омода шудааст, ки нияти таҳия қонунҳои нав ва ё такмил додани қонунгузори мавҷуда дар бахши амният ва мақомоти қудратӣ доранд. Ба ин зумра парлумончиён, хизматчиёни идораҳои давлатӣ, коршиносони соҳаи ҳуқуқ ва ташкилотҳои ғайридавлатӣ дохил мешаванд. Абзор инчунин барои хизматчиёни бахши амният ва мақомоти қудратӣ ва ҳамчун маълумотнома барои таҳқиқотчиён ва донишҷӯёне, ки ба қонунгузори бахши амният ва мақомоти қудратӣ мароқ зоҳир менамоянд, мувофиқи мақсад мебошад.

Абзор чиро дарбар мегирад?

Абзори дузабона як силсила китобчаҳоеро бо забонҳои англисӣ ва арабиро дарбар мегирад, ки онҳо меъёр, қолабҳо ва мисолҳои мушаххасро дар робита бо соҳаҳои гуногуни бахши амният ва мақомоти қудратӣ пешкаш менамоянд. Ду силсилаи аввал бо қонунгузори дар бахши пулисро дарбар мегирад, зеро дар кишварҳои араби минтақа маҳз дар ин бахш ба кӯмаки калон ниёз ҳаст.

Силсилаи 1 (бо ранги кабудӣ баланд) аз 3 китобча иборат мебошад, ки он ҳамчун ҷаҳорҷӯбаи асосии меъёрҳо ва қолабҳои байналхалқӣ оид ба ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис (*ҷунунчи: Роҳнамо оид ба усули демократии ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис, САҲА*), *Кодекси аврупоии одоби хизматчиёни пулис* (Шӯрои Аврупо) ва 10 меъёри ҳуқуқи бунёдии инсон барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ (Авфи Байналмиллал) маҳсуб меёбад.

Силсилаи 2 (ранги норинҷӣ) як зумра мисолҳои мушаххас аз Қонунгузори (Миллӣ) дар бораи Пулис меорад. Ҳайати таҳририя мисолҳоро мӯшикофона аз қонунгузориҳои миллии манотиқи мухталифи ҷоҳон интихоб намудаанд, ки онҳо намунаи ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис, ки ба манфиати ҷомеа нигаронида шудааст, пешбарӣ менамояд. Ин намунаҳо натавонанд муҳити мухталифи маданияву иҷтимоӣ аз қабилҳои Африқо ё Аврупоро муаррифӣ менамоянд, балки инчунин намудҳои гуногуни соҳти давлатӣ ва сохторҳои пулисро таҷассум менамоянд.

Намунаи «Санад дар бораи Пулис»-и Ҳинудстон аз соли 2006, аз ҷониби кумитаи таҳияи лоиҳаи Санад дар бораи Пулис, ки аз ҷониби Вазорати Корҳои Доҳила созмон дода шуда буд, таҳия гардид ва он ба ҳамаи иёлотҳо ва иттифоқҳои марзӣ ҳамчун намуна барои

таҳияи Санад дар бораи Пулиси иёлотҳо паҳн карда шуда буд. Аз ҷиҳати сохти давлатӣ Ҳиндустон ҷумҳурии федералии парламонӣ буда аз 28 иёлот ва ва 7 иттифоқҳои марзӣ иборат мебошад. Сарқонун салоҳияти идораи пулисро ба иёлотҳо додааст. Аз ин рӯ ҳар як иёлот ва иттифоқҳои марзӣ хадамоти пулиси худро доранд. Дар сатҳи иттифоқҳои марзӣ, мақомоти федералии пулис, ки ҷузъи таркибии Вазорати Корҳои Дохила мебошанд, дар иҷрои вазифа ба мақомоти сатҳи иёлотӣ ёри мерасонанд.

Дар Чопон, *Қонун бар бораи Пулис, с. 1954* ва *Қонун дар бораи адои вазифаи пулис, с. 1948* намунаҳои аввалини ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис мабхус меёбанд. Бархе аз коршиносон ба Чопон барои кор карда баромадани ғояи ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис бо иштироки ҷомеа аҳсан меғунд. Чопон давлати қариб пурра марказонидашуда, аммо федералии шоҳигарии парламонӣ буда аз 47 префектура (воҳидҳои маъмурии идоракунӣ) мебошад. Аз ҷиҳати этникӣ он якранг буда, сохтори пулиси он мақомоти префектуравӣ дорад ва дар зинаи болотарин мақомоти миллии пулис ҷой гирифтааст. Таҳия ва татбиқи санадҳо ва меъёрҳои ҳуқуқӣ ба салоҳияти мақомоти миллии пулис вогузор шудааст.

Дар ҳамаи 9 музофоти Ҷумҳурии федераливу парламонии Африқои Ҷанубӣ ҳамаи ҳукуматҳои миллии, музофотӣ ва маҳаллӣ салоҳияти қонунгузорӣ ва иҷроия доранд. Хадамоти пулиси Африқои Ҷанубӣ ҳам ба ҳукумати миллии ва ҳам ба ҳукумати маҳаллӣ итоат менамояд. Чанде пас аз хотима ёфтани реҷаи апартеид, соли 1995, Санади Африқои Ҷанубии хадамоти пулис (№68 аз соли 1995) қабул шуд, ки он хадамоти пулиси Африқои Ҷанубиро аз рӯи меъёрҳои ҷамъиятиву демократӣ таъсис дод.

Дар Шветсия, давлати унитарии ғайримарказ, монархияи парламонӣ 21 адад мақомоти мустақили пулис мавҷуд аст, ки он аз ҷониби хадамоти давлатии пули сидора карда мешавад, ки он ба вазорати адлияи кишвар итоат менамояд. «Қонун дар бораи пулис» ташкили мақомоти пулисро дар сатҳи миллии ва минтақавӣ муайян менамояд. Қонуни мазкур инчунин вазифа ва салоҳиятҳои пулисро номбар менамояд.

Дар Швейтсария, давлати федералӣ, ки дорои демократияи мустақим ва федерализми пурқуввати ҷузъҳои таркибӣ аст, салоҳияти роҳбари аз болои пулис ба 26 Кантонҳо (иёлотҳо) вогузор шудааст. Чанде пеш Кантони ш. Тсюрих қонуни нав дар бораи пулисро таҳия намуд. Соли 2004 парламони кантон «*Қонун дар бораи ташкили пулис*»-ро ба тасвиб расонид, ки он муносиботи

мақомоти мухталифи пулиси кантонро муайян менамояд. «Қонун дар бораи пулис» аз соли 2008, ки тариқи раъйпурсӣ қабул шуда буд, муносибот байни пулис ва ҷомеаро ба танзим оварда, салоҳият ва вазифаҳои пулисро муайян менамояд.

Силсилаҳои иловагӣ бо баробари сар задани зарурат замм карда мешаванд. Силсилаҳои мавҷуда бошанд бо илова кардани китобчаҳои нав, бо баробари пайдо шудани талабот аз минтақаи давлатҳои араб, метавонанд фарохтару доманадортар гардонида шаванд.

Барои пайдо кардани маълумоти навтарин оид ба мақоми нашрияҳо, ба сомонаи www.dcaf.ch/publications ташриф оред.

Ҳадафи абзори мазкур чист?

Абзори мазкур бо мақсади расонидани кӯмак ба қонунгузори кишварҳои араб ҷиҳати ҷавобгӯ будан ба чашмдошти мардум таҳия шудааст. Шаҳрвандони кишварҳои араб аз пулис ва мақомоти қудративу ҳифзи ҳуқуқ хизматрасонии касбиरो талаб менамоянд, ки чунин хизмат бояд самаранок, мувофиқи матлаб буда, ҷавобгӯи талаботи онҳо бошад. Онҳо мехоҳанд, ки пулис ва дигар сохторҳои қудратӣ талаботи қонунгузорӣ ва меъёрҳои ҳифзи ҳуқуқи инсонро эҳтиром ва риоя намоянд ва барои ко рва рафтори худ ҷавобгар бошанд. Аз ин рӯ, абзори мазкур қолабҳо ва меъёрҳои байналхалқиро аз қабилӣ назорати демократӣ, идоракунии хуб ва шаффофият дар баҳши амният ва мақомоти қудратӣ дар манотиқи кишварҳои араб пешбарӣ менамояд. Он имкони муқоиса кардани таҷриба ва амалияи мухталифро медиҳад.

Камчинии адабиёти лозима бо забони арабӣ доир ба қонунгузорӣ дар баҳши амният ва мақомоти қудратӣ як мушкилии калоне барои қонунгузори араб буд. Абзори мазкур тамсис гирифтааст, ки ҳалли ин мушкилиро ёбад. Яке аз ҳадафҳо ин сарфа кардани вақти қонунгузoron дар ҷустуҷӯи маълумот мебошад, ки ин васила ба онҳо имкон дода мешавад, ки ба кори асосии худ зиёдтар тавачҷӯҳ зоҳир намоянд. Бо баробари фаровонтар дастрас шудани маълумот дар забони арабӣ, бисёр шаҳрвандон ва гурӯҳҳои ҷамъияти шаҳрвандӣ метавонанд назар хешро доир ба пулис ва ҳадамоти амниятӣ ҳифзи ҳуқуқ иброз намоянд ва барои таҳияи заминаи қонунгузории муосир барои баҳши амният ва мақомоти қудратӣ саҳми худро гузоранд.

Чаро заминаи мустаҳками қонунгузори дар баҳши амният ва мақомоти қудратӣ муҳим аст?

Заминаи комили ҳуқуқӣ – ин шартӣ асосӣ барои таъмини идораи баҳраманд, самаранок ва масъул дар баҳши амният ва мақомоти қудратӣ мебошад, зеро:

- Он нақш ва вазифаҳои ташкилотҳои ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти қудратиро муайян месозад;
- Он ҳуқуқҳои истисноӣ ва маҳдудиятҳои ташкилотҳои ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти қудратиро муайян месозад;
- Он нақши ташкилотҳои назоратии идоарҳои ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти қудратиро муайян месозад;
- Он замина барои масъулиятшиносӣ фароҳам меорад, зеро он ба таври возеҳ фарқиятро байни муносиботи қонунӣ ва ғайриқонунӣ мегузорад;
- Этимоди ҷомеаро тақвият баҳшида қонуниятӣ ҳукумат ва ва мақомоти амният, ҳифзи ҳуқуқ ва қудратиро пурзӯр мегардонад

Бинобар ин ҳама сабабҳо, ислоҳоти баҳши мақомоти амният ва ҳифзи ҳуқуқ аз баррасии пурра ва тамдиди қонунгузори миллии марбут ба амният ва ҳифзи ҳуқуқ оғоз мегардад. Ҳадафи он муайян ва ислоҳ кардани ихтилофот ва набудани возеҳӣ дар робита бо нақш ва салоҳияти идораҳои гуногун мебошад.

10 меъёри ҳуқуқи бунёдии инсон барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ

Аз ҳамаи ҳукуматҳо талаб карда мешавад, ки дар рафти тренинго, чорабиниҳои минбаъдаи такмили ихтисос барои азхудкунии муқаррароти Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ, инчунин дигар меъёрҳои байналхалқии марбут ба ҳуқуқҳои бунёдии инсон, ки ба хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ алоқаманд мебошанд, чораҳои заруриро барои дастур додан ба хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ андешанд. Ин меъёрҳо бояд ҳарчи бештар барои оммаи васеъ дастрас бошанд ва дар ҳама вазъ пурра ва комилан эҳтиром карда шаванд. Онҳо бояд дар қонунгузориҳои миллӣ ва амалия таҷассум ёбанд ва ҳисоботҳои даврӣ оид ба татбиқи онҳо барои аҳли ҷомеа дарҷ гарданд. Вазиятҳои истисноӣ чунончи ҳолатҳои ғайриқонулона ва дигар ҳолатҳои таъҷилии ҷамъиятӣ асос барои дасткашӣ аз ин меъёрҳо намешаванд.

Ҳамаи ҳукуматҳо бояд сиёсати ғайриҷиноӣ ва аёни тавъам кардани масоили гендерӣ ҳангоми таҳияи барномаҳо, лоиҳаҳои ва амалисозии тренинго барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ пеша кунанд.

Муқаддима

Мазкур «10 меъёри ҳуқуқи бунёдии инсон барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ» аз ҷониби ташкилоти Авфи Байналмиллал дар ҳамбастагӣ бо хизматчиён ва коршиносони пулис аз кишварҳои гуногун таҳия шудааст. Он дар меъёрҳои адои тартиботи ҳуқуқи СММ, адолати ҷиноӣ ва меъёрҳои ҳуқуқи инсон асос ёфтааст. Ҳадафи меъёрҳои мазкур истифодаи он ҳамчун маълумотнома буда, он дар ҳайси тафсири пурра ё шарҳу эзоҳи қобили қабул будани меъёрҳои тартиботи ҳуқуқӣ намебошад. Ҳуҷҷати мазкур тасмим гирифтааст, ки сатҳи оғаҳии хизматчиёни давлатӣ, парлумончиён, хабарнигорон ва ташкилотҳои ғайридавлатиро дар робита бо бархе аз меъёрҳои бунёдӣ, ки онҳо бояд ҷузъи таркибии тренингомашваратҳо ва усулҳои амалӣ барои хизматчиёни пулис бошанд, баланд бардоранд. Умед меравад, ки мақомоти пулис 10 меъёрҳои мазкурро ҳамчун сароғози кор дар таҳияи дастур-роҳнамои муфассал дар таълим ва коромӯзонидани хизматчиёни пулис истифода мебаранд. Албатта яке аз вазифаҳои афсарон ин таъмин намудани риояи меъёрҳои одоби ахлоқи касбиашон аз ҷониби ҳампешагону

шариконашон мебошад ва меъёрҳои ин ҷо дар ҳақиқат барои иҷрои ин масъулиятҳо хеле муҳим мебошад.

Замина

Ҳар як шахс вазифадор аст, ки Эълумияи умумиҷаҳонии ҳуқуқи башарро (ЭУҲБ - UDHR) ба пуррагӣ риоя намояд. Гузашта аз ин, ЭУҲБ як зумра моддаҳои дарбар мегирад, ки он бевосита ба фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ алоқамандӣ дорад:

- Ҳар як инсон ба ҳаёт, озодӣ ва дахлнопазирии шахсӣ ҳақ дорад. (моддаи 3 ЭУҲБ)
- Ҳеҷ кас набояд таҳти шиканҷа ё муомилаи бераҳмона, ҷазои саҳт, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунонда қарор дода шавад. (моддаи 5 ЭУҲБ)
- Ҳамаи одамон дар назди қонун баробаранд ва бидуни ҳеҷ истисно ба ҳимояи баробари ҳуқуқӣ ҳақ доранд. (моддаи 7 ЭУҲБ)
- Ҳеҷ касро худсарона дастгир ё ҳабс кардан мумкин нест. (моддаи 9 ЭУҲБ)
- Ҳар як фарде, ки дар содир кардани ҷиноят муттаҳам доништа мешавад, ҳақ дорад то замоне бегуноҳ доништа шавад, ки гуноҳаш дар мувофиқи ошкорӣ судӣ, ки дар он барои ҳимояи ӯ тамоми имкониятҳо фароҳам оварда мешаванд, бо тартиби қонунӣ исбот нагардидааст. (моддаи 11 (1) ЭУҲБ)
- Ҳар як инсон ба озодии ақида ва баёни озодонаи он ҳақ дорад (моддаи 19 ЭУҲБ)
- Ҳар як инсон ҳаққи озодии ҷамъомадҳои ошошта ва иттиҳодияҳо дорад ва ҳеҷ як инсон наметавонад ба ягон иттиҳодия маҷбуран ҷалб карда шавад. (моддаи 20 ЭУҲБ).

Дигар ҳуҷҷатҳои, ки бевосита ба фаъолият доир ба ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис, ки аз санадҳои Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба таъмини тартиботи ҳуқуқӣ, ҳуқуқи ҷиноятӣ ва абзори ҳифзи ҳуқуқи инсон сарчашма мегиранд инҳоянд:

- Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ
- Раҳнамои СММ оид ба самаранок амалӣ намудани Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ

- Принципҳои СММ оид ба чораҳои таъсирбахш дар пешгирӣ ва тафтишоти истеҳсолоти судии ғайриқонунӣ, худсарона ва ҷазодиҳии ваҳшиёна
- Эълומияи СММ оид ба Ҳифзи ҳар як инсон аз зӯрварона ғайбзанонидан
- Эълумияи СММ зидди шиканҷа ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф
- Паймони байналхалқии СММ оид ба ҳуқуқҳои шахрвандӣ ва сиёсӣ
- Принципҳои асосии СММ дар боари истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ
- Меъёри Қоидаҳои аққали СММ дар муносибат бо маҳбусон (минбаъд Меъёри Қоидаҳои аққал).
- Маҷмӯи принципҳои асосии СММ оид ба Ҳимояи ҳуқуқи ҳамаи шахсони боздоштшуда ё маҳбус дар ҳамаи намудҳои маҳкама ва боздоштгоҳҳо (Минбаъд Маҷмӯи принципҳо).
- Конвенсия СММ оид ба ҳуқуқи кӯдак
- Қоидаҳои СММ оид ба ҳифзи ноболиғони аз озодӣ маҳрумшуда
- Эълумияи СММ дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои хушунат нисбати занон
- Эълумияи СММ дар бораи Приниспҳои асосии адолати судӣ нисбати қурбониҳои ҷиноят ва сӯиситифода аз мансаб
- Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон (CEDAW)

Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ, Меъёри Қоидаҳои аққали СММ ва Маҷмӯи принципҳо як қатор принципҳои асосӣ ва талаботҳоро барои инсонона адо кардани вазифаҳои марбут ба таъмини тартиботи ҳуқуқиро номбар мекунанд, чунончи:

- Ҳар як идораи таъминкунандаи тартиботи ҳуқуқӣ, бояд дар назди ҷомеа намояндагӣ кунад, дар пеши он ҷавобгар бошад, ба аҳли ҷомеа ҳисобот диҳад
- Таъмини таъсирбахши меъёрҳои ахлоқӣ аз ҷониби хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ вобаста аст аз низоми башардӯстонаи қонунҳо, ки он хуб дарк шудаасту аз ҷониби оммаи васеи ҷомеа хуб мақбул шудааст

- Ҳар як хизматчии мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ як ҷузъи таркибии ҳуқуқи ҷиноятӣ мебошад, ки ҳадафи он пешгирӣ ва назорати ҷиноят мебошад ва рафтору кирдори ҳар як чунин хизматчи таъсири худро ба тамоми система дорад
- Ҳар як идораи таъминкунандаи тартиботи ҳуқуқӣ бояд худро водор намояд, ки меъёрҳои байналхалқии ҳуқуқи инсонро риоя намояд ва амалиёти хизматчии мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ бояд ба аҳли ҷомеа кушод бошад
- Меъёрҳои инсондӯстонаи рафтори хизматчии мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ ҳеҷ арзиши амалие надорад, агар мазмун ва мӯҳтавои он эътиқоди чунин хизматчиён нагардад, ки он тавассути таълим, тренинҳо ва назорат ба даст оварда мешавад.

Мафҳуми «хизматчии мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ» ҳамаи хизматчиёни соҳаи ҳифзи ҳуқуқро, новобаста аз он ки чунин корманд ба вазифа таъин шудааст ё интихоб шудаасту, салоҳияти ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ ва тартиботи ҳуқуқиро доранд, баҳусус салоҳияти боздошт ва ҳабскунӣ. Ба ин мафҳум бояд тафсире фароҳу фарогиреро дод, то ин ки он хизматчиёни қувваҳои мусаллаҳ, амният ва мансабдорони ҳадамоти муҳоҷиратро низ дарбар гирад, зеро ин зумра мансабдорон дорои салоҳиятҳои номбаршуда мебошанд.

Меъёри бунёдии 1. Ҳимояи баробар

Ҳамаи одамон бидуни ҳеҷ таъбиз бо кадом асос, ки набошад, ба ҳимояи баробари ҳуқуқӣ ҳақ доранд, хусусан ба ҳимоя за зӯрварӣ ё таҳдид. Бояд хусусан нисбат ба ҳимояи гурӯҳҳои осебпазир аз қабилӣ кӯдакон, куҳансолон, занҳо, гурезагон, ашхоси тағйири маҳалли сукунат карда ва аъзоёни гурӯҳҳои аққалият ҳассос буд.

Ҷиҳати иҷрои Меъёри Бунёдии 1 яке аз талаботҳои муҳимтарин аз он иборат аст, ки хизматчиёни пулис ҳамеша вазифаи ба зиммаи онҳо гузошта шударо аз рӯи қонун, ба манфиати ҷомеа ва ҳимоя намудани ҳамаи одамон аз амалҳои ғайриқонунӣ, бо ҳисси баланди масъулиятшиносӣ, ки хусусияти вазифаашон талаб менамояд иҷро намоянд. Онҳо бояд шаъшу шарафи инсонро ҳимоя намоянд ва ҳимояи ҳуқуқи ҳамаи одамонро таъмин намоянд, чунончи:

- Ҳамаи одамон ҳуқуқ ба озодӣ ва амнияти шахсӣ доранд
- Ҳеҷ кас набояд мавриди боздошт, ҳабс ё истирдоди худсарона қарор гирад
- Ҳамаи одамони аз озодӣ маҳрумшуда ҳуқуқ доранд, ки мавриди шиканҷа, ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф қарор дода нашаванд
- Ҳамаи одамон дар назди қонун баробаранд ва бидуни ҳеҷ таъбиз ба ҳимояи баробари ҳуқуқӣ ҳақ доранд
- Ҳамаи одамон ба мурофиаи судии боадолатона ҳақ доранд
- Ҳамаи одамон ҳуқуқи озодона аз ҷое ба ҷое рафтандоранд
- Ҳамаи одамон ҳуқуқи озодии ҷамъомадро доранд
- Ҳамаи одамон ҳуқуқи озодии баёнро доранд

Ҳеҷ як хизматчии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҳақ надорад ба шиканҷа, ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шарафи инсон роҳ диҳад ё чунин амалҳоро таҳаммул намояд, ҳеҷ яке аз чунин мансабдорон ҳақ надоранд, ки барои иҷрои фармонҳои мақомоти болоӣ ё бо баробари сар задани ҳолатҳои фавқуллода, чунончи ҷанг, таҳдиди ҷанг ё дигар ҳолатҳои фавқуллодаи фарогири ҷомеа чунин рафтору кирдорро муносиб донанд. Бояд хусусан нисбат ба ҳимояи гурӯҳҳои осебпазир аз қабилӣ кӯдакон, куҳансолон, занҳо, гурезагон, ашхоси тағйири маҳалли сукунат карда ва аъзоёни гурӯҳҳои аққалият ҳассос буд.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ

(моддаҳои 1,2,5), Эълomiaи Пекин ва платформаи амали1 (банди 2.2.4)

Меъёри бунёдии 2. Муносибати эҳтиромона

Ба ҳамаи қурбониеи ҷиноят бо тараҳҳум ва эҳтиром муносибат бояд кард хусусан амният, бехатарӣ ва дахлнопазирии онҳоро таъмин бояд намуд.

Қурбониеи ин одамонеанд, ки гирифтори истибдод шудаанд, аз ҷумла осеби рӯҳӣ ва ҷисмонӣ бардоштаанд, ва ё худ аз сабаби вайронкунии муқаррароти қонунгузорӣ хисороти молӣ дидаанд ё ҳуқуқҳои бунёдии онҳо ба таври назаррас поймол шудааст.

Барои татбиқи Меъёри бунёдии 2 хизматчиёни пулис вазифадоранд:

- Мутмаин созанд, ки ҳангоми зарурат барои муҳофизат ва амнияти қурбониеи аз таҳдид ва интиқом чораҳои зарурӣ андешида шудаанд.
- Ба қурбониеи бе ҳеҷ гуна таъхир оид ба мавҷуд будани хизматрасониҳои тиббиву иҷтимоӣ хабар диҳанд
- Ба заноне, ки гирифтори истибдод шудаанд бе таъхир ёрии мутахассисонро бояд расонид.
- Чунин усулҳои тафтишотро таҳия намоянд, ки вазъият ва шаъну шарафи ҳолати занҳои гирифтори истибдод шударо боз ҳам бадтар нагардонанд
- Ба он қурбониеи, ки аз иллати чунин омилҳо аз қабили мансубияти наҷодӣ, ранги пӯст, ҷинс, гароиши ҷинсӣ, эътиқоди динӣ, миллат, ақидаҳои сиёсӣ, синну сол, забон, маъҷубият, ва ғайра гирифтори истибдод шудаанду эҳтиёҷоти махсус доранд таваҷҷӯҳи хоса бояд зоҳир намуд.

Сарчашма: Эълomiaи СММ оид ба принципҳои асосии адолат нисбат ба қурбонҳои ҷиноят ва сӯиистифода аз мансаб (принципҳои 4, 14, 15, 16 ва 17), Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон, Тавсияҳои умумӣ №19 (ҷаласаи 11, соли 1992) (CEDAW)

Меъёри бунёдии 3. Ба кор бурдани қувва (зӯроварӣ)

Ба чуз аз ҳолатҳои ҳатман зарур қувва истифода бурда нашавад ва он бояд бо назардошти шароити мавҷуда ҳадди ақали имконпазир бошад.

Иҷрои Меъёри Бунёдии 3 бо баробари адои талаботҳои дигар тақозо менамояд, ки хизматчиёни пулис, ҳангоми адои вазифаи хизмати худ пеш аз истифодаи қувва то ҳадди имкон воситаҳои истифода баранд, ки он фарогири ҳеҷ як зуҳуроти зӯроварӣ нест. Қувва танҳо дар он ҳолате бояд истифода шавад, агар ҳамаи воситаҳои дигар натиҷае надиҳад ва ё ҳеҷ эҳтимол намеравад, ки натиҷаҳои дилхоҳ ба даст намеояд. Меъёри Бунёдии 3 дар ҳамбастагӣ бо Меъёрҳои Бунёдии 4 ва 5 бояд амалӣ гардад.

Дар ҳолатҳои, ки истифодаи қонунии қувва ногузир аст, хизматчиёни пулис бояд:

- Дар истифодаи қувва батамкин ва таҳаммулкор буда мутаносибан ба ашадияти қонуншиканӣ амал намуда, натиҷаи қонуниро ба даст оранд
- Талафотро то ҳадди имкон кам намуда ҳаёти инсонро эҳтиром ва ҳимоя намоянд
- Мутмаин гарданд, ки ба одамони маҷрӯҳ ё заҳм бардошта ҳарчи зудтар ёрии тиббӣ расонида шавад
- Мутмаин гарданд, ки хешу ақрабо ва ё дӯстони одамони маҷрӯҳ ё заҳм бардошта ҳарчи зудтар огоҳонида шаванд
- Вақте, ки дар натиҷаи истифодаи қувва аз ҷониби хизматчиёни пулис шахсе заҳмин мешавад ё кушта мешавад, дар ин ҳусус фавран ба роҳбарияти худ хабар медиҳанд ва онҳо дар набати худ мутмаин мегарданд, ки тафтишоти муносиби рӯйдод гузаронида мешавад.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ (моддаи 3), Принципҳои асосии СММ дар бораи истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (Принципҳои 4, 5, 6 ва 9)

Меъёри бунёдии 4. Муносибати пулис ба гирдиҳамоиҳои осоишта

Ҳангоми ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ дар робита бо идоракунии ҷамъомадҳои гайриқонунӣ, вале осоишта, аз истифодаи қувва

худдорӣ бояд кард. Ҳангоми парокандакунии ҷамъомадҳои зӯроварона қувва дар ҳадди ақали зарурӣ бояд истифода бурда шавад.

Ҳар як инсон ҳуқуқ дорад, ки дар ҷамъомадҳои озоишта, новобаста аз он, ки чунин ҷамъомад сиёсӣ ё ғайри сиёсӣ, иштирок наояд. Барои чунин ҷамъомадҳо маҳдудияти хеле кам, ки тибқи муқаррароти қонун гузошта мешавад ва он дар ҷомеаи демократӣ барои ҳифзи манфиатҳои ҷомеа, тартиботи ҷамъиятӣ ва саломатии одамон лозим аст, ҷой дорад. Пулис набояд ки ба ҷамъомадҳои озоиштаи қонунӣ дахлат наояд, аммо танҳо бо мақсади ҳифзи одамони дар чунин ҷамъомадҳо иштироккунанда метавонад мудохала наояд.

Дар қатори талаботҳои дигар, барои иҷрои Меъёри бунёдии 4, адои амалҳои зерин пешбинӣ шудааст:

- Ҳангоми ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ барои таъмини тартиботи ҳуқуқӣ дар робита бо ҷамъомадҳои ғайриқонунӣ, вале озоишта, хизматчиёни пулис аз истифодаи қувва бояд худдорӣ кунанд. Агар истифодаи қувва ногузир аст, чунончи барои таъмини амнияти дигарон, истифодаи он бояд ҳаддал имкон тибқи муқарраоти Меъёри бунёдии 3 маҳдуд карда шавад.
- Ҳангоми ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ барои таъмини тартиботи ҳуқуқӣ дар робита бо ҷамъомадҳои озоишта истифодаи яроқи оташфишон мумкин нест. Истифодаи яроқи оташфишон бо ҳадафҳои дар Меъёри бунёдии 5 тазаккурёфта маҳдуд карда мешавад.
- Ҳангоми парокандакунии ҷамъомадҳои зӯроварона қувва танҳо дар он ҳолате бояд истифода шавад, ки агар ҳамаи воситаҳои дигар натиҷае надиҳад ва ё ҳеҷ эҳтимол наравад, ки натиҷаҳои дилхоҳ ба даст меомада бошанд. Ҳангоми истифодаи қувва хизматчиёни пулис бояд ба муқаррароти Меъёри бунёдии 3 мувофиқат кунанд.
- Ҳангоми парокандакунии ҷамъомадҳои зӯроварона хизматчиёни пулис танҳо дар ҳолатҳое, ки воситаҳои дигар кор намеоянд, метавонанд аз яроқи оташфишон истифода баранд ва он бояд дар ҳадди ақал ва танҳо ҷиҳати ба даст овардани яке аз ҳадафҳои дар Меъёри бунёдии 3 ва муқаррароти Меъёри бунёдии 5 истифода шавад.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Принципҳои асосии СММ дар бораи истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (Принсипҳои 9, 10 ва 11).

Меъёри бунёдии 5. Ба кор бурдани қувваи марговар

Қувваи марговар набояд истифода шавад, ба истиснои ҳолатҳои ҳатман ногузир барои ҳимояи ҳаёти худ ва ҳаёти дигарон.

Истифодаи яроқи оташфишон ин чораи охирин ва ноилоҷ мебошад, ки он бояд ба таври қатъӣ ба танзимдароварда шавад, зеро он метвонад ба захмӣ шудан ё ҳалокат оварда мерасонад. Иҷрои Меъёри Бунёдии 5 бо баробари адои талаботҳои дигар тақозо менамояд, ки хизматчиёни пулис яроқи оташфишонро ба истиснои ҳолатҳои зерин набояд истифода баран два инчунин ба шарте, ки дигар амалҳои на он қадар шадид натиҷаи заруриро медитҳанд:

- Барои мудофиаи шахсӣ ё мудофиаи дигарон дар ҳолати таҳдиди ногузир ҳалокат ё бардоштани маҷрӯҳияти ҷиддӣ
- Барои пешгирии кардани содири ҷинояте, ки он хатари ногузир ба ҳаёти одам дорад
- Барои ба ҳабсгирии шахсе, ки чунин хатар дораду аз салоҳияти хизматчии пулис саркашӣ мекунад ё пешгирии кардани фирори чунин ҷинояткор

Ба ҳар сурат, дидаву доништа истифода бурдани яроқи оташфишони марговар танҳо дар ҳолате ҷоиз аст агар истифодаи он ҳатман ногузир аст ва барои ҳифзи ҳаёти инсон равона шудааст

Хизматчиёни пулис бояд худро ба таври возеҳ муаррифи намоянд ва оид ба қасди истифодаи яроқи оташфишон доштанишон огоҳ намоянд, онҳо бояд мӯҳлати муайяне барои итоат кардан ба огоҳӣ диҳанд, агар ин талаботро инчро нанамоянд хизматчиёни пулисро зери хатар мегузорад, ҳафви марг ё ҷароҳати ҷиддиеро ба одамон ба миён меорад, ё он ноҷо ё бесабаб дар шароити сарзада пиндошта мешавад.

Қоида ва низомномаҳои истифодаи яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни пулис дастурҳои зеринро дарбар мегиранд:

- Ҳолатҳое, ки дар он хизматчиёни пулис салоҳияти истифодаи яроқи оташфишонро доранд мушаххасан номбар намояд, ва инчунин намуди яроқи оташфишони иҷозатдодашударо тазаққур намояд
- Мутмаин карда шавад, ки яроқи оташфишон танҳо дар ҳолатҳои зарурии истифода шавад ва чунин истифода бурда шавад, ки хатари талафоти номатлуб кам гардад
- Истифодаи яроқи аслиҳае, ки талафот ва ё қурбонии нолозимаро сабаб мешаванд, маън карда шавад

- Назорат, нигоҳдорӣ ва истифодаи яроку аслиҳа ба танзим оварда шавад, аз ҷумла тартиби масъулият аз боли яроку аслиҳаи ба хизматчиёни пулис додасуда
- Огоҳонидан дар ҳолати пеш аз тир ҳолӣ кардан аз яроқи оташфинон
- Таъмини тартиби ҳисоботдиҳӣ ва тафтишот дар вақти истифодаи яроқи оташфишон аз ҷониби афсарони пулис ҳангоми иҷрои вазфаи хизматиашон.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Принципҳои асосии СММ дар бораи истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (Принципҳои 9, 12, 13 ва 14)

Меъёри бунёдии 6. Ба ҳабсагирии осоишта.

Ҳеҷ як одам бе асоси ҳуқуқӣ ҳабс карда намешавад ва ҳабскунӣ дар асоси тартиби қонунии баҳабсгирӣ амалӣ мешавад

Барои итминон ҳосил кардан, ки ҳабскунӣ қонунист ва он худсарона нест, донистани сабаби баҳабсгирӣ, салоҳият ва шахсияти ҳабскунанда зарур аст. Аз ин рӯ, иҷрои Меъёри бунёдии 6, минҷумла пешбинӣ менамояд:

- Ҳабс ё боздошт танҳо ва танҳо мувофиқи муқаррароти қонунгузорӣ аз тарафи хизматчиёни салҳиятнок ё ашхоси ба ин қор ваколатманд амалӣ мешавад
- Пулис ва ё дигар мансабдор, ки ин ё он шахсро ҳабс мекунад танҳо аз салоҳияте, ки аз ҷониби қонун дода шудааст баҳраманд мешавад
- Ҳар шахси ҳабсшаванда дар бораи вақт ва сабаби ҳабс маълумот дода шавад
- Вақти баҳасгирӣ, сабаби ҳабс, мавзеи аниқи тавқиф ва шахсияти хизматчии мақомоти ҳифзи ҳуқуқи дахлдор бояд дарҷ гардад; бар замми ин чунин маълумоти дарҷ гардида ба иттилооти шахси маҳбусшуда ё ҳимоятгари ӯ расонида шавад.
- Хизматчиёни мансабдор, ки ин ё он шахсро ҳабс мекунад, бояд шахсияти худро ба маҳбусшаванда ва ба баробари дархост ба шоҳидони воқеа мураррифӣ намоянд
- Хизматчиёни пулис ва ё дигар мансабдорони салоҳиятнок, ки ин ё он шахсро ҳабс мекунад бояд нишонаи сарисинагӣ ки дар он ному насаб ё рақами хизматиашон дарҷ гардида бошад,

тоинки шахсияти онҳо бея гон мушкилӣ муайян карда шавад. Дигар нишонаҳои муайян намудани шахсият аз қабилӣ нишони сарисинагии хизматчиён, ки дар он рамзи ҳадамоти ба он мансуббудаашон дарҷ гардида бошад.

- Автомашинаҳо ва дигар воситаҳои нақлиёти хизматчиёни пулис бояд ба таври бояду шояд мушаххас гардонида шуда бошанд. Дар онҳо ҳамеша рақамҳои давлатӣ ҷой дода шуда бошанд.
- Ҳеҷ кас бе фароҳам оварда шудани имкони машварат бо ҳуқуқшинос, ҳимоятчи ё шахси аз ҷониби қонун барои иҷрои ҳокимияти қонунӣ мутасадӣ шуда наметавонад, ки ҳабс карда шавад ва дар тавқифгоҳ дошта шавад. Шахси тавқифшуда бояд дар мӯҳлати кӯтоҳ суд ё озод карда шавад. Нигоҳ доштани ашхоси ҳабсшуда дар тавқифгоҳ набояд, ки як қоидаи умумӣ гардад, балки кафолати ба мурофияи судӣ ҳозир шудан асос барои озод кардан гардад.
- Ҳамаи боздоштшудагон бояд дар тавқифгоҳҳои маъмул нигоҳ дошта шаванд. Шахсони ихтисосманду тарҷибаноки мутасадӣ, ки аз ҷониби мақомоти дахлдор ваколатдор шудаанд ба маъмурияти тавқифгоҳҳо алоқамандие надоранд ва тобеъ нестанд, бояд аз чунин тавқифгоҳҳоро пайваста дидан кунанд.
- Аз ҳабси гурезагон ва паноҳгоҳҷӯён одатан бояд канораҷӯӣ кард. Ҳеҷ як паноҳгоҳҷӯ набояд ҳабс карда шавад, ба истисное ҳолате, ки ҳабс ҳамчун чораи ҳатмӣ муқаррар шудаасту он қонунист ва тибқи меъёрҳои байналҳалқӣ асоснок мебошад. Ба ҳар ҳол ҳабс аз мӯҳлати ҳатман зарур набояд тӯлонитар бошад. Ба ҳамаи паноҳгоҳҷӯён бояд имконияти муносиб барои баррасии масъалаи баҳабсгириашон аз тарафи мақомоти судӣ ё дигар мақомоти салоҳиятнок дода шавад. Оид ба ҳабси гурезагон ва паноҳгоҳҷӯён истинод бояд ба мақомоти салоҳиятнок шавад ва инчунин ба идораи Комисари олии Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба гурезагон ва дигар ташкилоти имдоди гурезагон карда шавад.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад:
Принсипҳои асосии СММ дар бораи ҳифзи ҳамаи одамоне, ки зери ҳамаи намудҳои ҳабс ё тавқиф қарор доранд (принсипҳои 2,8,10,11,12,20 ва 29), Қоидаҳои меъерии СММ оид ба муомила бо маҳбусон (Қоидаи 55), Эъломияи СММ дар бораи мақоми гурезагон (Моддаи 31), Қарори №44 Шӯрои Иҷроияи Комисари олии Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба гурезагон.

Меъёри бунёдии 7. Ҳуқуқи маҳбусон

Фавран пас аз ҳабс кардан, дастрасии ҳамаи ҳабсшудагон ба тамос бо оила, ҳимоятгари ҳуқуқӣ ва хизмати тиббӣ таъмин карда шавад.

Таҷриба нишон медиҳад, ки дар тамоми дунё аксаран дар соатҳо ё рӯзҳои аввали баҳабсгирӣ маҳбусон зери хавфи калони муомилаи бад ё шиканҷа қарор мегиранд ва ё худ «бе ному нишон ғайб мезананд» ё кушта мешаванд. Боздоштшудагоне, ки нисбаташон ҳукми суд набаромадааст бояд бегуноҳ пиндошта шаванд ва муомила нисбаташон бояд мувофиқ бошад. Дар қатори дигар талабот, иҷрои Меъёри бунёдии 7 тақозо менамояд:

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Принципҳои асосии СММ дар бораи ҳифзи ҳамаи одамоне, ки зери ҳамаи намудҳои ҳабс ё тавқиф қарор доранд (принципҳои 8,11,14,15,16,17,18,19,20,22,24,25 ва 29), Қоидаҳои меъёрии СММ оид ба муомила бо маҳбусон (Қоидаи 55), Эъломияи СММ дар бораи мақоми гурезагон (Моддаи 31), Қарори №44 Шӯрои Иҷроияи Комисари олии Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба гурезагон

Меъёри бунёдии 8. Муносибати инсонона бо маҳбусон

Муносибат нисбати ҳамаи маҳбусон бояд одамдӯстона бошад. Ҳеҷ гоҳ, ба ҳеҷ вачҳ, ба ягон зухуроти шиканча ё муомилаи дағалона роҳ дода нашавад, чунин зухурот таҳаммул карда нашаванд ва ба фармони содир кардани ин амалҳо итоат набояд кард.

Маҳбусон ба зоти худ осебпазиранд, зеро онҳо таҳти назорати хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ қарор доранд, ва ин хизматчиён вазифадоранд, ки ба нақзи ҳуқуқи маҳбусон роҳ надиҳанд. Хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бо аниқу дақиқ риоя намудани талаботи низомномаҳо ҳуқуқҳои фитрии инсонро бояд ҳимоя намоянд. Дақиқкорона бурдани сабти амалиёт яке аз муҳимтарин омилҳои бомуваффақият идоракунии тавқиғгоҳҳо мебошад. Ҷой доштани сабтҳои расмӣ, ки онҳоро бемалол дидан мумкин аст, барои муҳофизати маҳбусон аз муомилаи бад, чунончи аз зери шиканча қарор доданашон муҳофизат менамояд. Иҷрои Меъёри бунёдии 7, дар қатори иҷрои дигар ҷузъҳо тақозо менамояд, ки:

- Ҳеҷ як одам, дар кадом намуди тавқиғу ҳабс набошад зери шиканча ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф ё мӯҷозот қарор дода нашавад ва хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҳақ доранд аз фармонҳое, ки иҷрои чунин рафтрро тақозо менамояд саркашӣ кунанд. Ҳеҷ як хизматчии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҳақ надорад ба шиканча, ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шарафи инсон роҳ диҳад ё чунин амалҳоро таҳаммул намояд, ҳеҷ яке аз чунин хизматчиён ҳақ надоранд, ки барои иҷрои фармонҳои мақомоти болоӣ ё бо баробари сар задани ҳолатҳои фавқуллода, чунончи ҷанг, таҳдиди ҷанг ё дигар ҳолатҳои фавқуллодаи фарогири ҷомеа, чунин рафтору кирдорро раво донанд.
- Ба хизматчии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бояд дастур дод, ки таҷовуз ба номуси занҳои маҳбус амали содир кардани шиканчаро ташкил медиҳад ва он ба ҳеҷ вачҳ таҳаммул карда намешавад. Инчунин бояд ба онҳо дастур дод, ки ҳама гуна зухуроти зӯрварона кардани алоқаи ҷинсӣ ҳамчун шиканча, ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шарафи инсон баҳо дода мешавад ва он бояд ба суд кашида шавад.
- Мафҳуми «ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шарафи инсон» бояд чунин тафсир карда шавад, ки он

ҳадал имкон муҳофизати фарохтар аз таҳқир фароҳам оварад, новобаста аз он ки он таҳқири ҷисмонӣ ва ё таҳқири равонист, минҷумла нигоҳ доштани маҳбус дар шароите, ки он ҷо маҳбус ҳатто муваққатан бошад ҳам аз истифодаи эҳсосоти фитрийтабии худ маҳрум шудааст, чунончи аз дидан, шунидан, дарки мавзеи қарордошти худ ва ё дарки мурури вақт. Мувофиқат ба дигар талаботи бунёдии ҳифзи ҳуқуқ инчунин тадбирҳои муҳими пешгирии шиканча ва дигар бадрафторӣ мегардад.

- Маҳбус ба ҳеҷ ваҷҳ маҷбур карда нашавад, ки икрори ҷиноят шавад, маҷбур карда нашавад, ки хулаш ва дигаронро дар содир кардани ҷиноят айбдор намояд ва ё зӯран муқобили ин ё он шахс шаҳодат диҳад. Дар рафти пурсиш ба маҳбус ҳеҷ гуна таҳдид ва усулҳои зурварони истинтоқ раво дида нашавад, ки он ба баёнот, гувоҳӣ ё хулосаи маҳбус таъсир мерасонида бошад. Ҳангоми пурсиши маҳбусони ҷинси зан, бояд посбонони ҷинси зан ҳузур дошта бошанд ва маҳз хизматчиёни ҷинси зан барои кофтукови ҷисмонии маҳбусони ҷинси зан масъуланд.
- Ҳабси ноболиғон танҳо ҳамчун ҷораи охириин бошад ва мӯҳлати ҳабс бояд ҳадалимкон кӯтоҳ бошад. Ба онҳо имкони ғаврии мулоқот бо волидайнашон ё васиёнашон, ҳимоятчи дода шавад ва ёрии тиббӣ фароҳам оварда шавад ва волидайнашон ё васиёнашон бояд ғавран дар бораи мавзеи тавқиғашон бояд хабардор карда шаванд. Маҳбусони ноболиғ бояд, ки аз маҳбусони болиғ дар тавқиғоҳи алоҳида нигоҳ дошта шаванд. Онҳо бояд аз шиканча ва дигар намудҳои бадрафторӣ, аз ҷумла аз таҷовуз ба номус ва зӯрварӣ ба алоқаи ҷинсӣ чӣ аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, чӣ аз ҷониби маҳбусони дигар муҳофизат карда шаванд.
- Гурезагон ва ҷӯяндагони паноҳгоҳи сиёсӣ, ки бо ҷурми ғайриҷиноӣ ҳабс шудаанд ҳеҷ гоҳ набояд дар якҷоягӣ бо маҳбусони тибқи қонунҳои урфӣ ҳабсшуда якҷоя тавқиғ карда шаванд. Шароити нигоҳдорӣ ва муносибат бояд одамона ва ба мақоми онҳо – яъне гурезагон мувофиқ бошад.
- Маҳбусон бояд аз зиндониён алоҳида нигоҳ дошта шаванд ва агар ҷунин дархост шавад ба ҷои истиқомати доимашон наздик нигоҳ дошта шаванд. Агар имконпазир бошад ҳамаи маҳбусон бояд сару либоси худро дарбар кунанд ба шарте ки он тоза ва коршоам бошад, дар ҳуҷраҳои алоҳида танҳо хоб кунанд ва барои харидан ё гирифтани китобҳо, рӯзномаҳо,

маводи навишт ва дигар аш'еи фароғатӣ, ки ба манфиати адолати судӣ муҳолифат намекунад, имкон дошта бошанд.

- Феҳристи маҳбусон бояд дар ҳамаи мавзёҳои тавқиф нигоҳ дошта шавад минҷумла дар шӯъбаҳои милитсия ва погоҳҳои ҳарбӣ. Феҳрист бояд китоби бастубанд ва саҳифабандӣ шуда бошад, ки ба он тағйирот дароварда нашавад. Маълумоти ба он дарҷ шаванда бояд асноди зайлро дарбар гирад:
 - ному насаб ва маълумоти шахсӣ дар бораи маҳбус
 - сабаби боздошт ё ҳабси маҳбус
 - ному насаб ва мушаххасоти хизматчиёне, ки маҳбусро ҳабс кардаанд ё интиқол додаанд
 - таърих ва вақти боздошт ба ҳабс ва интиқол ба вазеи тавқиф
 - вақт, ҷой ва мӯҳлате, ки тӯли он пурсиш идома ёфт, ному насаби шахсе (ашхосе), ки пурсишро гузарониданд
 - вақте, ки маҳбус бори аввал ба ҳузури мақомоти адолати судӣ омад
 - маълумоти дақиқ оид ба ҷои тавқиф
 - Таърих, вақт ва шартҳои озод кардани маҳбус ва ё интиқоли ӯ ба тавқифгоҳи дигар.

Тадбирҳои дигар, ки ба муносибату муомилоти дуруст бо маҳбусон мусоидат мекунад инҳоянд:

- Мақомоти пулис ва дигар мақомоти салоҳиятнок иҷозат диҳанд, ки намояндагони асосиатсияи ҳимоятчиён, намояндагони парлумонҳои миллӣ ва байналхалқӣ, ташкилотҳои тиббӣ, мақомот ва хизматчиёни ташкилотҳои байналхалқӣ ҳуқуқи дидан кардан аз шӯъбаҳои идораҳои пулис ва сохторҳои он, аз ҷумла тавқифгоҳҳо бе ягон маҳдудият бо мақсади санҷиш ташриф оранд.
- Мақомотҳо ва ашхоси дар боло зикр гардида, бе оғонидани қаблӣ, ғайричашмдошт ташриф оварда тавонанд
- Мақомотҳо ва ашхоси дар боло зикр гардида бояд дастрасӣ ба ҳамаи қисмҳои тавқифгоҳ дастрасӣ дошта бошанду имкони мусоҳибаи озод, бешоҳидон бо дилхоҳ маҳбус дошта бошанд
- Мақомотҳо ва ашхоси дар боло зикр гардида бояд имкон дошта бошанд, то инки ҳар замоне, ки бо салоҳдиди худ лозим шуморанд, ташрифи дубора оварда тавонанд
- Мақомотҳо ва ашхоси дар боло зикр гардида бояд имкон дошта бошанд, ки ба роҳбарияти муассисаҳо оид ба муносибат бо маҳбусон тавсияҳои худро диҳанд

- Муносибат нисбати маҳбусон ақалан ба муқаррароти меъёрҳои ҳади ақали Созмони Миллалӣ Муттаҳид ва маҷмуи принципҳои ҷавобгӯ бошад.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ (моддаи 5), Принципҳои асосии СММ дар бораи ҳифзи ҳамаи одамоне, ки зери ҳамаи намудҳои ҳабс ё тавқиф қарор доранд (принципҳои 1,2,6,12,21 ва 23), Эъломияи СММ зидди шиканҷа ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф (моддаи 2), Меъёри Қоидаҳои аққали СММ дар муносибат бо маҳбусон (қоидаҳои 55, 85, 86, 87, 88, 92 ва 93), Паймони байналхалқии СММ оид ба ҳуқуқҳои шахрвандӣ ва сиёсӣ (моддаи 10), Конвенсияи СММ оид ба ҳуқуқи кӯдак (моддаи 37), Қарори №44 Шӯрои Иҷроияи Комисари олии Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба гурезагон.

Меъёри бунёдии 9. Ради иттиҳот ба иҷроии фармонҳои беадолатона

Ба ҳақ як зуҳуроти говсуд, суди худсарона роҳ дода нашавад, ҳақ як зуҳуроти он пинҳон дошта нашавад ва фармоне барои амалӣ намудани чунин амалҳо дода нашавад, ба «ғайбзанонӣ» роҳ дода нашавад ва ҳақ як фармони адои чунин амалҳо иттиҳот карда нашавад.

Ҳақ як одам набояд худсарона ва бе ҳуқуқи суд аз ҳаёт маҳрум карда нашавад. Қатл бе ҳукми суд ва куштори қасдан, ки аз ҷониби ё бо фармони мансабдорони давлатии сатҳи миллӣ, минтақавӣ ё маҳаллӣ ё аз ҷониби шиносхояшон амалӣ мешавад, ғайриқонунист. Мафҳуми куштори худсаронаи бе ҳукми суд якҷанд ҷузъиёти муҳириро дарбар мегирад, чунончӣ:

- Куштор қасдан, на балки тасодуфӣ
- Он қонунгузори миллӣ, ки одамкуширо маън мекунад ё меъёрҳои байналхалқӣ, ки худсарона маҳрум кардани ҳаёти инсонро манъ дорад, вайрон мекунад

Куштори худсарона дар ҳолатҳои зайл аз куштори ғайриқонунӣ тафовут дорад:

- Куштори ҷоиз баҳри мудофияи шахсӣ
- Марге, ки дар натиҷаи истифодаи яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни пулис сар задаасту он бо меъёрҳои байналхалқӣ мувофиқ мебошад

- Куштор ҳангоми низои силоҳнок, ки он аз ҷониби қонунҳои байналхалқии гуманитарӣ манъ нашудааст

Дар низоиҳоило силоҳнок, ҳатто агар низои силоҳноки байналхалқӣ набошад ҳам, қувваҳои мусаллаҳи ҳукумати, низомиён ва инчунин муҳолифини гурӯҳҳои сиёсии силоҳнок аз худсарона куштани одам қатъиян манъ шудаанд. Ин зумра рафтор Гузориши Умумии Эълумияи Ченеваро (ки инчунин шиканча, ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайринсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шарафи инсон, гирифтани гаравгонон ва дигар қонуншиканиҳои дағалро) нақз менамояд.

«Ғайбзадагон» одамоне мебошанд, ки аз ҷониби хизматчиёни мақомоти давлатӣ боздошт ва ҳабс шудаанду макони тавқиф ва тақдирашон пинҳон дошта мешавад. Ғайбанонидан ин ба таври дағалона ғасб намудани ҳуқуқи инсон мебошад.

- Ҳеҷ як фармон ё дастури ин ё он мақомоти давлатӣ, шаҳрвандӣ, ҳарбӣ ва ё дигар мақомот наметавонад боиси куштори худсарона ё ғайбанонии инсон гардад. Қадом одаме чунин фармон ё супориш гирад ё вазифадор аст, ки ба чунин фармон итоат накунад ё чунин супоришу дастурро иҷро наамояд.

Ҳамаи хизматчиёни пулис ва кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ аз ҳуқуқ ва ўҳдадории худ оид ба итоат накардан ба фармонҳое, ки иҷроиши он ба нақзи қиддии ҳуқуқи инсон оварда мерасонад, огоҳ бошанд. Аз сабаби он, ки чунин амалҳо ғайриқонунианд, хизматчиёни пулис ва дигарон набояд дар он иштирок намоянд ба он даст зананд. Зарурати итоат накардан ба фармонҳои ғайриқонунӣ бояд ҳамчун вазифа ва ўҳдадорӣ пазируфта шуда аз болои вазифаи муқаррарии итоат ба фармон афзалият дошта бошад. Вазифаи итоат накардан ба фармонҳои ғайриқонунӣ ҳуқуқи итоат накарданро таъмин менамояд.

Ҳуқуқ ва вазифаи итоат накардан ба фармон ва даст наздан ба ғайбанонии одам, куштори худсарона бе ҳукми суд дар Эълумияи СММ дар бораи Ғайбанонӣ (моддаи 6) ва дар Принципҳои Бунёдии Созмони Миллали Муттаҳид дар бораи Куштор ва бақатлрасонии худсарона оварда шудааст. Принципҳои асосии СММ дар бораи истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ муқаррар менамояд, ки хизматчиён ҳуқуқи ба фармони истифодаи қувва ва яроқи оташфишон корбурдан итоат накарданро доранд, ва онҳо метавонанд далел оранд, ки нисбати хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ки мувофиқи муқаррароти Принципҳои бунёдӣ ва Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни

мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ барои чунин амал карданашон ҳеҷ гуна ҷазои ҷиноӣ набояд гиранд.

Барои иҷрои талаботи Меъёри бунёдии 9 бояд дар мадди назар дошт, ки истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни пулис қатъиян ба муқаррароти Меъҳёри бунёдии 3, Меъҳёри бунёдии 4 ва Меъҳёри бунёдии 5 мувофиқат наояд.

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Кодекси ахлоқи СММ барои хизматчиёни мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ (Сарсухан ва моддаҳои 1, 2, 8), Принципҳои асосии СММ дар бораи истифодаи қувва ва яроқи оташфишон аз ҷониби хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (Сарсухан)

Меъёри бунёдии 10. Хабардор кардан аз зӯровари

Ҳамаи ҳолатҳои вайронкунии талаботи меъёрҳои мазкурро ба роҳбарияти худ ва ба идораи додситони давлатӣ хабар диҳед. Ҳамаи чораҳои дар салоҳияти худ дошта барои тафтиши вайронкориҳои ҷой дошта бояд андешида шавад.

Ҳамаи ҳодисаҳои нақзи ҳуқуқи инсон ва минҷумла муқаррароти меъёрҳои бунёдии мазкур аз ҷониби пулис ё худ дигар хизматчиёни мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бояд фавран, пурра ва бегаразона тафтиш карда шаванд, масалан чунин тафтишотро метавонад идораи додситони давлатӣ гузаронад. Ҳадафи асосии ин гуна тафтишот ин муайян намудани далелҳо ва ба суд кашидани гунаҳкорон:

- Оё нақзи ҳуқуқи инсон ё вайрон кардани принципҳои қонунгузори кишвар ҷой дошт? Агар ҷой дошта бошад, пас аз ҷониби кӣ?
- Агар хизматчи мақомоти давлатӣ ҷиноят содир намуд ё қонуншикание кард, пас оё ин хизматчи аз рӯи фармон ё ризоияти мансабдори дигаре амал намудааст ё на?
- Оё идораи додситони давлатӣ кофтукови ҷиноятӣ оғоз намуд ва оё далелҳои кофӣ ба даст омадааст, ки мувофиқи судӣ гузаронида шавад?

Асос аз ҷумла санадҳои зайлро дарбар мегирад: Принципҳои асосии СММ дар бораи роҳҳои самараноки пешгирӣ ва тафтишоти қатли ғайриқонунӣ, худсарона ва бидуни ҳукми суд (Принципҳои 1 ва 3), Гузориши Умумии Эъломияи Ҷенева, моддаи 3; Эъломияи

СММ оид ба Ҳифзи ҳар як инсон аз зӯрварона ғайбзانونидан
(Сарсухан ваМоддаи 6)

Policing - ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ аз ҷониби пулис

Freedom of assembly - озодии ҷамъомад

Law enforcement – таъмини тартиботи ҳуқуқӣ

Arbitrary – худсарона

Summary execution – ҷазодиҳии худсарона

НАШРИ МАВОДИ МАЗКУР БО ДАСТГИРИИ МОЛЯВИИ МУДИРИЯТИ СИЁСАТИ БЕХАТАРӢ (SIPOL), ДЕПАРТАМЕНТИ ФЕДЕРАЛИИ ШВЕЙТСАРИЯ ОИД БА МУДОФИА, МУДОФИАИ ШАӢРВАНДӢ ВА ВАРЗИШ АМАЛӢ ШУДААСТ.
THE PUBLICATION OF THIS BOOK HAS BEEN FUNDED BY THE DIRECTORATE FOR SECURITY POLICY (SIPOL) - SWISS FEDERAL DEPARTMENT OF DEFENSE, CIVIL PROTECTION AND SPORTS.

НДҚМ (DCAF)

МАРКАЗИ ЖЕНЕВАГИИ НАЗОРАТИ ДЕМОКРАТӢ АЗ БОЛОИ ҚУВВАӢОИ МУСАЛЛАӢ (НДҚМ) ФОНДИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ БУДА, СОЛИ 2000 БО ТАШАБУСИ ӢУКУМАТИ ШВЕЙТСАРИЯ ТАЪСИС ДОДА ШУДААСТ. ДАР ФАӢОЛИЯТИ ӢУД НДҚМ ДИҚҚАТИ АВВАЛИНДАРАЧАРО БА СОӢАӢОИ ИДОРАКУНИИ ДАВЛАТИИ СОӢТОРИ БЕХАТАРӢ ВА ИСЛОӢОТИ СОӢТОРИ БЕХАТАРӢ МЕДИӢАД. ФАӢОЛИЯТИ МАРКАЗ БА ДАСТГИРИИ ТАЪСИСИ ОН СОӢТОРӢОИ БОСАМАР ВА БЕ-САРФАИ БЕХАТАРӢ, КИ БА ДАВЛАТ ВА ШАӢРВАНДОН ӢИСОБОТДИӢАНДААНД, АСОС ӢФТА, ДАРК МЕКУНАД, КИ БЕХАТАРӢ, ПЕШРАВИ ВА ВОЛОИЯТИ ӢУҚУҚ ИН ЗАМИНАИ ӢУДОНОПАЗИРИ СУЛӢИ УСТУВОР БА ӢИСОБ МЕРАВАНД.

НДҚМ БО ПРИНЦИПӢОИ БЕДАӢОЛАТИ, БЕӢАРАЗӢ, ИДРОКИ ГЕНДЕРӢ ТАКЯ ҚАРДА ЧАВОБГАРИИ ӢАМКОРОН ДАР ҚОЙӢО ӢАМЧУН АСОС БАРОИ ДАСТГИРИИ ҚОНУНӢ ВА МАҚСАДНОКИ РАВАНДӢОИ ИСЛОӢОТӢ БАРОМАД МЕКУНАНД.

ДАФТАРИ АСОСИИ НДҚМ ДАР ЖЕНЕВА, ШВЕЙТСАРИЯ ҚАРОР ДОРАД. МАРКАЗ ДОРОИ НАМОЯНДАГӢОИ ДОИМИЙ МЕБОШАД, КИ ОНӢО ДАР БЕЙРУТ, БОЮССЕЛ, ЛЮБЛЯНА, РАМАЛЛА, ТРИПОЛИ ВА ТУНИС ҚАРОР ДОРАНД. АЙНИ ЗАМОН АЪЗОӢНИ ФОНДИ НДҚМ 61 ДАВЛАТ ВА 6 МУШОӢИД АЗ ТАМОМИ ДУНӢ МЕБОШАНД.

ДКВС

ЖЕНЕВСКИЙ ЦЕНТР ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ НАД ВООРУЖЕННЫМИ СИЛАМИ (ДКВС) ЯВЛЯЕТСЯ МЕЖДУНАРОДНЫМ ФОНДОМ, СОЗДАННЫМ В 2000 Г. ПО ИНИЦИАТИВЕ ШВЕЙЦАРСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА. В СВОЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДКВС УДЕЛЯЕТ ПЕРВОСТЕПЕННОЕ ВНИМАНИЕ СФЕРАМ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ СЕКТОРОМ БЕЗОПАСНОСТИ И РЕФОРМИРОВАНИЯ СЕКТОРА БЕЗОПАСНОСТИ. РАБОТА ЦЕНТРА В ПОДДЕРЖКУ СОЗДАНИЯ ЭФФЕКТИВНЫХ И НЕЗАТРАТНЫХ СЕКТОРОВ БЕЗОПАСНОСТИ, ПОДОТЧЁТНЫХ ГОСУДАРСТВУ И ЕГО ГРАЖДАНАМ, ОСНОВЫВАЕТСЯ НА ОСОЗНАНИИ ТОГО, ЧТО БЕЗОПАСНОСТЬ, РАЗВИТИЕ И ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯВЛЯЮТСЯ НЕОТЪЕМЛЕНЫМИ ПРЕДПОСЫЛКАМИ ПРОЧНОГО МИРА.

ДКВС РУКОВОДСТВУЕТСЯ ПРИНЦИПАМИ НЕЙТРАЛИТЕТА, НЕПРЕДВЗЯТОСТИ, ГЕНДЕРНОЙ ВОСПРИИМЧИВОСТИ И ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПАРТНЕРОВ НА МЕСТАХ В КАЧЕСТВЕ ОСНОВАНИЯ ДЛЯ ПОДДЕРЖКИ ЛЕГИТИМНЫХ И ЦЕЛЕНАПРАВЛЕННЫХ ПРОЦЕССОВ РЕФОРМ.

ГЛАВНЫЙ ОФИС ДКВС РАСПОЛОЖЕН В ЖЕНЕВЕ, ШВЕЙЦАРИЯ. У ЦЕНТРА ЕСТЬ ПОСТОЯННЫЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА В БЕЙРУТЕ, БРЮССЕЛЕ, ЛЮБЛЯНЕ, РАМАЛЛЕ, ТРИПОЛИ И ТУНИСЕ. В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ ЧЛЕНАМИ ФОНДА ДКВС ЯВЛЯЮТСЯ 61 ГОСУДАРСТВО И 6 ПОСТОЯННЫХ НАБЛЮДАТЕЛЕЙ СО ВСЕГО МИРА.